

Warszawa, dnia 13 sierpnia 2013 r.

RPO-739189-VII-720.6/13/JJ

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji  
Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji  
w Krapkowicach  
(wyciąg)**

**1. Wprowadzenie**

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 1 lipca 2013 r., do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Krapkowicach (dalej: PdOZ lub Izba), udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP lub Mechanizm): Wojciech Sadownik, Marcin Kusy, dr Aleksandra Iwanowska (prawnicy), Dorota Krzysztoń (kryminolog), Karolina Goral (pedagog resocjalizacyjny) oraz Justyna Jóźwiak (politolog w zakresie resocjalizacji).

Celem wizytacji zapobiegawczej przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Izby przedstawionej przez asp. sztab. Kazimierza Pawełko – Zastępcę Naczelnika Wydziału Prewencji KPP w Krapkowicach;

- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych oraz oglądzie pomieszczeń, w których odbywają się przesłuchania zatrzymanych;
- zapoznaniu się z następującą dokumentacją PdOZ: regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, książką wizyt lekarskich, książką przebiegu służby, książką ewidencji osób umieszczonych w PdOZ, wybranymi protokołami zatrzymań, kwitami depozytowymi, kartą zapoznania z regulaminem oraz świadectwem wzorcowania alkomatu.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali Zastępcę Naczelnika Wydziału Prewencji o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji analizie poddano: Protokół Państwowego Inspektora Sanitarnego MSW na obszarze województwa opolskiego z kontroli przeprowadzonej w dniu 28.05.2013 r., sprawozdanie z wizytacji sędziego Sądu Okręgowego w Opolu przeprowadzonej w 27.05.2013 r., wykaz szkoleń policjantów przeszkolonych do pełnienia służby i wydawania posiłków dla osób zatrzymanych w PdOZ, Instrukcję postępowania z odpadami niebezpiecznymi potencjalnie zakaźnymi dla funkcjonariuszy, Instrukcję dezynfekcji powierzchni i sprzętów w PdOZ, Obowiązki pełniącego służbę w PdOZ w Krapkowicach oraz wybrane nagrania z zapisanego obrazu z pomieszczeń dla osób zatrzymanych.

Podczas wizytacji w Izbie nie przebywała żadna osoba zatrzymana.

## **2. Legalność zatrzymania**

Izba przeznaczona jest dla 6 osób (kobiet i mężczyzn), zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Osoby nietrzeźwe nie ponoszą kosztów za pobyt w Izbie.

Z otrzymanych informacji wynika, iż w 2012 r. w Izbie zatrzymano 82 osoby, natomiast w 2013 r. (od stycznia do czerwca) w PdOZ przebywało 50 zatrzymanych.

Losowo przeanalizowane protokoły zatrzymań zawierały nakazy przyjęcia, przekazania i zwolnienia zatrzymanych. Na niektórych drukach nakazów przyjęcia

(dot. zatrzymanego: *dane osobowe usunięto*) i przekazania (dot. zatrzymanego: *dane osobowe usunięto*) brakowało godziny wykonania tej czynności. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają uzupełnienie niniejszych druków oraz rzetelne wypełnianie kolejnych.

Wizytujący nie ujawnili przypadków zatrzymania osoby powyżej 48 godzin lub 24 godzin w przypadku osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia.

Na uwagę zasługuje fakt, iż Zastępca Naczelnika Wydziału Prewencji w Krapkowicach przeprowadza systematyczną wewnętrzną kontrolę sposobu pełnienia służby oraz kontrolę dokumentacji wypełnianej przez pracowników PdOZ. Ma to na celu m.in. sprawdzenie, czy adnotacje w książkach przebiegu służby w PdOZ są zgodne z rzeczywistością i nie zawierają wpisów budzących wątpliwości co do prawidłowego pełnienia służby.

### **3. Traktowanie**

Zgodnie z wyjaśnieniami Zastępcy Naczelnika Wydziału Prewencji KPP w Krapkowicach, kontrola osobista zatrzymanych odbywa się pokoju profosa, w którym dokonuje się wszystkich czynności administracyjnych związanych z przyjęciem. Pomieszczenie to nie jest objęte monitoringiem wizyjnym. Przeszukania umieszczanych w jednostce kobiet dokonują funkcjonariuszki Policji, co potwierdziły nagrania z kamery zainstalowanej w PdOZ.

W okresie dwóch lat do dnia wizytacji w Izbie nie odnotowano wydarzeń nadzwyczajnych. Wobec zatrzymanych nie stosowano środków przymusu bezpośredniego. W okresie tym nie były prowadzone żadne postępowania skargowe, dyscyplinarne i sądowe związane z traktowaniem podczas zatrzymania i pobytu w PdOZ oraz z nieprawidłowościami związanymi z czynnościami służbowymi funkcjonariuszy KPP.

### **4. Prawo do ochrony zdrowia**

Przed umieszczeniem w Izbie badaniu lekarskiemu poddawane są wszystkie osoby nietrzeźwe, natomiast pozostałe tylko wówczas, gdy zachodzi taka potrzeba, np. w przypadku stwierdzenia obrażeń ciała lub gdy zatrzymany zażąda badania. Badania

lekarskie przed przyjęciem do Izby realizowane są publicznym zakładzie opieki zdrowotnej. W przypadku przeprowadzenia takiego badania, do dokumentacji zatrzymanego dołączane jest zaświadczenie lekarskie stwierdzające wystąpienie przeciwwskazań do umieszczenia w PdOZ lub ich brak.

Pomimo, że obowiązujące przepisy krajowe w zakresie funkcjonowania pomieszczeń dla osób zatrzymanych nie określają takiego obowiązku, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji stoją na stanowisku, iż badaniom przed umieszczeniem w Izbie powinny być poddawane wszystkie osoby. Taka praktyka pozwoliłaby bowiem na zdiagnozowanie ewentualnych przeciwwskazań zdrowotnych do osadzenia w Izbie. Co więcej, możliwość identyfikacji wszelkich obrażeń ciała i szczegółowe odnotowanie tego faktu w dokumentacji medycznej, stanowi zabezpieczenie funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ przed zarzutami dotyczącymi niewłaściwego traktowania. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji przypominają, iż w zakresie badań lekarskich opinię wyraził również Komitet ds. Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu oraz Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu (CPT), w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3]. W § 44 CPT zalecił *zapewnienie wszystkim nowoprzybyłym bezzwłoczne badanie medyczne i regularne wizyty lekarskie lub pielęgniarskie*. CPT uważa także, że prawo dostępu do lekarza powinno obejmować prawo osoby zatrzymanej w areszcie do przebadania – jeśli dana osoba sobie tego życzy – przez lekarza z własnego wyboru, niezależnie od innych badań lekarskich przeprowadzanych przez lekarza wezwanego przez policję (CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2003). Ponadto zgodnie z Zasadą 24 Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.), *osobie aresztowanej lub uwięzionej, tak szybko po przyjęciu do miejsca aresztowania lub uwięzienia, jak będzie to możliwe, zostanie zaproponowane odpowiednie badanie lekarskie, a później, kiedy będzie to potrzebne, zapewniona opieka medyczna i leczenie. Opieka medyczna i leczenie zostaną zapewnione bezpłatnie*.

W przypadku zaobserwowania objawów chorobowych podczas pobytu zatrzymanego w PdOZ wzywane jest pogotowie ratunkowe. Interwencje wpisywane są do Książki wizyt lekarskich. Jeżeli wymagane jest podawanie leków, w Książce opisany jest sposób ich wydawania oraz dawkowania. W 2012 r. w PdOZ miało miejsce 10 takich interwencji. Analiza Książki wizyt lekarskich wykazała, że zawiera ona szczegółowe, staranne opisy, jednakże w niektórych przypadkach brakowało godziny przeprowadzonego badania. Podobnie w dołączanych do protokołów zatrzymań niektórych zaświadczeniach lekarskich brakowało tej informacji. Sposób prowadzenia dokumentacji zależy od lekarza prowadzącego badania. Należy zauważyć jednak, że dysponentami dokumentacji medycznej osób zatrzymanych są funkcjonariusze Policji. Przedstawiciele KMP każdorazowo formułują zalecenie dotyczące zwracania uwagi na prawidłowość uzupełniania dokumentacji przez osoby udzielające świadczeń medycznych - odnotowanie daty, godziny przeprowadzonego badania, dokładny opis stanu osoby przebywającej w Izbie. Dzięki takiemu rozwiązaniu, w przypadku wystąpienia zdarzenia nadzwyczajnego, możliwe będzie szczegółowe określenie czasu przeprowadzenia badania i tym samym zabezpieczenie funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ przed ewentualną odpowiedzialnością.

W ocenie pracowników KMP, wszystkie badania lekarskie osób zatrzymanych w areszcie policyjnym muszą być przeprowadzane poza zasięgiem słuchu funkcjonariuszy, a także poza zasięgiem ich wzroku, chyba że lekarz w danej sprawie zgłosił prośbę o obecność funkcjonariusza, motywowaną obawą o własne bezpieczeństwo. Zgodnie z wyjaśnieniami Zastępcy Naczelnika Wydziału Prewencji KPP w Krapkowicach, podczas badania lekarskiego funkcjonariusz Policji znajduje się na korytarzu, nie jest obecny w pomieszczeniu, w którym dokonywane jest badanie.

## **5. Personel**

W celu umożliwienia pełnienia służby w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych celem wytrzeźwienia zostało przeszkolonych 16 funkcjonariuszy policji (w tym 2 kobiety) z Ogniwa Patrolowo - Interwencyjnego. Policjanci pełnią służbę w placówce w systemie 8-godzinny.

Z notatki służbowej dotyczącej szkoleń prowadzonych dla policjantów pełniących służbę w KPP w Krapkowicach wynika, że w 2012 r. w odbyły się szkolenia z zakresu m.in.: pełnienia służby w PdOZ, prowadzenia dokumentacji osób zatrzymanych, doskonalenia technik samoobrony, postępowania wobec osób będących pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających, zatrzymywanie i doprowadzanie do izby wytrzeźwień.

Z uwagi na fakt, iż praca funkcjonariuszy Policji pełniących dyżur w PdOZ wymaga od nich nie tylko wiedzy merytorycznej, ale także wysokiego poziomu kompetencji interpersonalnych, nie ulega wątpliwości, że pogłębianie wiedzy w obszarze metod i form pełnienia służby w pomieszczeniach jest niewystarczające. Zgodnie bowiem z rekomendacją zawartą w § 60 Drugiego Raportu Generalnego CPT [CPT/Inf (92)3]: *(...) zdolność do komunikacji interpersonalnej powinna stanowić najważniejszy czynnik w procesie rekrutacji personelu służb egzekwujących przestrzeganie prawa oraz podczas szkolenia powinien zostać położony znaczny nacisk na rozwijanie umiejętności komunikacji interpersonalnej opartych na szacunku dla godności ludzkiej. Posiadanie takich umiejętności często umożliwia funkcjonariuszowi policji lub służb więziennych rozładowanie sytuacji, które w przeciwnym wypadku mogłyby stać się przyczynkiem do wybuchu przemocy, zaś bardziej ogólnie prowadzi do obniżenia napięcia oraz podniesienia jakości życia w policji oraz zakładach więziennictwa, co przynosi korzyść wszystkim osobom zainteresowanym. CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.*

W związku z powyższym, w ocenie wizytujących ofertę szkoleniową należałoby poszerzyć o dodatkowe zagadnienia tak, aby personel Izby wiedział jak pracować z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy, jak udzielać pierwszej pomocy osobom w różnym stanie fizycznym czy psychicznym, jak radzić sobie ze stresem i agresją etc.

## **6. Prawo do informacji**

Zgodnie z § 1 ust. 1 pkt. 1 Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu

wytrzeźwienia (dalej zwanego Regulaminem) stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie *pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* (Dz. U. z 2012 r. poz. 638, dalej zwane rozporządzeniem), każda osoba przyjmowana do Izby potwierdza zapoznanie się z regulaminem, poprzez złożenie podpisu w karcie zapoznania z regulaminem pobytu osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Wizytujący zapoznali się z losowo wybranymi kartami nie wnosząc żadnych zastrzeżeń.

Kopie regulaminu, będącego załącznikiem do rozporządzenia, oraz wykaz instytucji stojących na straży praw człowieka umieszczone zostały w pokoju dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz w pokoju profosa, w sposób uniemożliwiający ich zniszczenie lub dokonanie przy ich pomocy zamachu na zdrowie. Wyjątek w tej mierze stanowiła cela nr 1, w której na czas odnawiania drzwi Regulamin został zdjęty. W związku z tym przedstawiciele KMP zalecili uzupełnienie wyposażenia pokoju w wyżej wymieniony dokument.

Ważną gwarancją dla poszanowania praw zatrzymanych jest możliwość zapoznania ich z prawami w zrozumiałym dla nich języku. W wizytowanej jednostce znajdowały się zatem regulaminy przetłumaczone na języki obce.

Wizytujący ustalili, iż funkcjonariusze Policji dokonujący zatrzymania informują o fakcie zatrzymania wskazane przez zatrzymanych osoby trzecie, każdorazowo gdy zgłoszą takie żądanie. Jednakże, zgodnie z Rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. *niezwłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana (Zasada 16.1)*. W związku z powyższym, w ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, w pierwszej kolejności

należałoby więc rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych, prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji.

Wizytowany PdOZ nie posiadał listy adwokatów wykonujących ten zawód w okręgu sądowym, do którego przynależy Izba. CPT wielokrotnie podkreślał, iż prawo dostępu do adwokata powinno być zapewnione od samego początku trwania zatrzymania. Okres następujący bezpośrednio po momencie zatrzymania jest naznaczony największym ryzykiem zastraszenia i fizycznego złego traktowania. W związku z tym możliwość dostępu do adwokata przez osoby zatrzymane w areszcie policyjnym ma podstawowe znaczenie zabezpieczające przed złym traktowaniem. Istnienie takiej możliwości wywiera zniechęcający wpływ na funkcjonariuszy, którzy mogliby dopuścić się złego traktowania; poza tym adwokat będzie miał okazję podjąć stosowne działania, jeśli rzeczywiście doszło do złego traktowania (CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2003). W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają wyposażenie PdOZ w listę adwokatów oraz informowanie każdego zatrzymanego o możliwości skorzystania z niej.

Wizytujący ustalili ponadto, że PdOZ nie dysponuje prasą dla osób zatrzymanych, w związku z czym nie realizowany jest przepis Regulaminu mówiący o tym, że osobie umieszczonej w pomieszczeniu zapewnia się możliwość korzystania z prasy (§ 10 pkt 1 ppkt 7 Regulaminu).

## **7. Warunki bytowe**

W Izbie wyodrębniono 2 cele dwuosobowe (metraż 7,53m<sup>2</sup>) i 2 cele jednoosobowe (metraż 6,33m<sup>2</sup>). Wszystkie pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wyposażone zostały w podobny sposób. W każdym znajdują się podesty z materacami do spania. W celach jednoosobowych przy stolikach znajdują się taborety. Natomiast nie ma ich w celach dwuosobowych, ponieważ stół jest usytuowany bardzo blisko podestu. W pomieszczeniach działała sprawna wentylacja grawitacyjna. Zatrzymani mają zapewnioną właściwą temperaturę i oświetlenie odpowiednie do czytania i pisanie.

Depozyt osób zatrzymanych jest odpowiednio zabezpieczony, przechowywany na półce, znajdującej się w dyżurce profosa.

Do dyspozycji zatrzymanych jest łazienka, w której znajduje się umywalka, prysznic oraz kabina w-c. Pomieszczenie to jest odnowione i czyste. Przedstawiciele KMP nie mieli uwag co do jego wyposażenia i warunków służących do utrzymania higieny osobistej.

Na ścianach korytarzy obok drzwi wejściowych do cel zainstalowane są półki drewniane do stawiania naczyń z posiłkami. Wszystkie posiłki dla zatrzymanych przygotowuje podmiot zewnętrzny. Dostarczane są one w jednorazowych, utrzymujących ciepło opakowaniach. Osoby nietrzeźwe otrzymują do picia wodę lub herbatę.

Wyodrębniono jedno pomieszczenie spełniające rolę magazynu pościeli czystej, w którym przechowywane są koce, materace oraz pościel. Brudne koce, pościel i bielizna składowane są w oddzielnym miejscu (magazynie pościeli brudnej).

W budynku Komendy Powiatowej Policji w Krapkowicach obowiązuje całkowity zakaz palenia wyrobów tytoniowych.

Izba nie jest dostosowana do potrzeb osoby z niepełnosprawnością. Zarówno przy sedesie, jak i pod prysznicem nie zamontowano uchwytów, które są potrzebne dla osób niepełnosprawnych do korzystania z tych urządzeń. W związku z faktem, że do PdOZ w każdej chwili może zostać osadzona osoba z niepełnosprawnością ruchową, przedstawiciele KMP rekomendują dostosowanie sanitariatów Izby oraz przynajmniej jednego pokoju do potrzeb osób, które nie będą w stanie samodzielnie się poruszać bez odpowiednich udogodnień.

## **8. Zalecenia**

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają Komendantowi Powiatowemu Policji w Krapkowicach:

1. wyposażenie PdOZ w listę adwokatów oraz informowanie każdego zatrzymanego o możliwości skorzystania z niej;
2. zwracanie uwagi na prawidłowość uzupełniania dokumentacji przez lekarzy przeprowadzających badania zatrzymanych;
3. dokładne wypełnianie druków nakazów przyjęcia i przekazania zatrzymanych, wraz z podaniem godziny wykonania tej czynności;
4. zorganizowanie szkoleń dla funkcjonariuszy Policji z zakresu udzielania pierwszej pomocy, radzenia sobie ze stresem, umiejętności interpersonalnych itp.;
5. zapewnienie osobie umieszczonej w pomieszczeniu możliwość korzystania z prasy;
6. uzupełnienie wyposażenie celi nr 1 w kopie regulaminu, będącego załącznikiem do rozporządzenia, oraz wykaz instytucji stojących na straży praw człowieka;
7. uwzględnienie w przypadku przeprowadzania przyszłych prac remontowych lub budowlanych, wymagających pozwolenia na budowę, dostosowania Izby do potrzeb osób z niepełnosprawnością.